

KUNNSKAPSDEPARTEMENTET

Postboks 8119 DEP
0032 OSLO

Saksbehandler Asle Sandnes
Vår dato 19.05.2024
Vår referanse 2024/179
Deres dato
Deres referanse

Hørings svar fra FUG - Ny forskrift om grunnskoleopplæring og videregående opplæring i Longyearbyen

Vi i Foreldreutvalget for grunnopplæringen (FUG) takker for muligheten til å svare på denne høringen.

Da den gjeldende forskriften om grunnskole og videregående opplæring i Longyearbyen var på høring i 2021 oppstod det stor misnøye i lokalsamfunnet i Longyearbyen, og Foreldrearbeidsutvalgene (FAU) i både skoler og barnehager motsatte seg sterkt det de opplevde som en kraftig innstramming av rettigheter i opplæringen, brudd på barnekonvensjonen og diskriminering av funksjonshemmede.

FUG ga sin støtte til de lokale stemmene som motsatte seg dagens forskrift. Ettersom Departementet nå, under henvisning til at rammene for skole i Longyearbyen nylig er utredet og hørt, ikke utreder dette ytterligere velger vi å gjenta noen av innspillene som vi hadde i forrige høringsrunde:

Vi viser til følgende utdrag fra Meld. St. 18 (2020-2021) Barne- og ungdomspolitikken:

"Staten har ei plikt til å oppfylle, respektere og beskytte rettane til barn. Barnekonvensjonen artikkel 4 pålegg staten å setje inn alle velegne lovgivingsmessige, administrative og andre tiltak for å oppfylle dei forpliktingane staten har etter barnekonvensjonen. Når myndighetene gjennomfører ny politikk eller lagar nye lover, skal dei gjere det som blir kalla ei barnerettsvurdering. Det vil seie at myndighetene må vurdere kva for konsekvensar dei foreslåtte tiltaka vil få for om vi klarer å oppfylle rettane barna har. Barne- og ungdomspolitikken må derfor ta utgangspunkt i rettane til barna og det ansvaret myndighetene har, slik det blant anna er nedfelt i internasjonale regelverk og det norske lovverket."

Vi synes det er vanskelig å se av høringsnotatet at konsekvensene for barn og unge i Longyearbyen er tilfredsstillende utredet og vektlagt. Vi stiller blant annet spørsmål ved hvordan barnas rett til å bli hørt er ivaretatt.

Vi støtter forskriftsforslaget i de deler hvor hele kapitler i opplæringsloven i sin helhet er foreslått å gjelde i Longyearbyen. Nedenfor har vi tatt inn de punktene fra

høringsnotatet som vi mener i særlig grad går ut over hensynet til barn og unge i Longyearbyen i lys av det som er skrevet over:

- Departementet legger også til grunn at det vil være situasjoner der et barns behov er så omfattende at det overstiger LLs forpliktelser, og at barnet da ikke kan få et skoletilbud overhodet. Da kan ikke barnet få sin rett til opplæring dekket i Longyearbyen av LL. Foreldrene må sørge for at barna får sine behov dekket andre steder. I slike tilfeller hviler det et stort ansvar på barnets foreldre som må ta stilling til om det beste for barnet faktisk er å forlate Svalbard.

- Barnets rett og plikt til opplæring må i stedet oppfylles utenfor Svalbard, gjennom grunnskole i Fastlands-Norge etter reglene i opplæringsloven, eller gjennom opplæring i barnets hjemland dersom det er et annet enn Norge. Det hviler et stort ansvar på barnets foreldre i slike situasjoner.

- Departementet mener at LL ikke bør pålegges å oppfylle opplæringslovens regler om tegnspråk, punktskrift, særskilt språkopplæring og ASK i videregående opplæring.

- Departementet foreslår at inngangsvilkåret for elevers rett til spesialundervisning i grunnskolen i Longyearbyen skal være at eleven bare har behov for mindre eller moderat tilrettelegging av opplæringen, jf. forslag til § 7 første ledd. Dette innebærer at elever som har behov for tilrettelegging av opplæringen som går ut over det som kan regnes som moderat tilrettelegging, ikke har rett til spesialundervisning. Dette betyr at en tommelfingerregel vil være at dersom tilretteleggingen i all hovedsak kan gjennomføres innenfor elevens vanlige gruppe med de personalressursene som vanligvis er tilknyttet denne gruppen, er tilretteleggingen å regne som mindre eller moderat. Det må ikke mistes av syne at spesialundervisningen er noe annet og noe mer enn ordinær opplæring eller intensiv opplæring, jf. opplæringsloven §§ 1-3 og 1-4.

- Departementet foreslår dessuten at retten til spesialundervisning forøvrig begrenses av den kapasiteten og kompetansen som LL rår over. Ved siden av å avgrense retten gjennom inngangsvilkåret, mener departementet at LLs tilgjengelige kapasitet og kompetanse skal utgjøre en selvstendig grense for LLs forpliktelse. Dette sikrer at forskriften ikke gir elever en rettighet som ikke er mulig å oppfylle i Longyearbyen.

- Når barnets behov går ut over LLs plikt til å tilby spesialundervisning, har ikke barnet rett til grunnskoletilbud i regi av LL. I slike tilfeller må foreldrene sørge for at retten til opplæring oppfylles andre steder.

- Departementet foreslår at LL ikke skal ha plikt til å tilby verken kulturskole, leksehjelp, leirskole eller SFO, og at reglene i opplæringsloven §§ 13-6, 13-7, 13-7a og 13-7b ikke skal gjelde i Longyearbyen. For leirskole er det også praktiske argumenter som tilsier at en plikt for LL vil være for strengt. Det finnes ingen leirskoler på Svalbard og reisekostnadene ved å dra på leirskole på fastlandet er svært høye. Tilskuddet som tidligere ble gitt for leirskoleopphold, men som i dag er inkludert i rammeoverføringene, tar ikke høyde for slike reisekostnader.

FUG har ved kontakt med FAU på Longyearbyen skole fått informasjon om at det i lokalstyret jobbes med en veileder/overgangsordning for tilbud om spesialundervisning for skoleelever og barnehagebarn tilflyttet Longyearbyen før 01.09.2022. Dette bygger på vedtak av 13.09.2022.

Veilederen er etter det vi har fått informasjon om fortsatt ikke ferdig og iverksatt, og enkelte foreldre med barn med spesielle behov opplever stor usikkerhet for framtiden.

Dette er omtalt i denne artikkelen fra 2022 [Tror færre ber om hjelp – frykter beskjed om å flytte \(svalbardposten.no\)](https://www.svalbardposten.no).

Utdrag fra artikkelen:

«Omstridt ny forskrift gjør at flere enn før vegrer seg for å be om hjelp, mener barne- og familieetaten. Grunnen er at familien kan bli anbefalt å flytte fra Longyearbyen.»

«Konsekvensene begynner å bli tydelige for de som jobber med det:

– Det kan se ut som vi allerede har foreldre som tenker seg ekstra om før de ønsker hjelp fra PPT (Pedagogisk-psykologisk tjeneste) og barnevern, heter det i referatet som Svalbardposten har fått innsyn i.»

«Masterbakk tror det er flere, også minoriteter i Longyearbyen, som kunne hatt behov for hjelp, men ikke tør å ta kontakt i frykt for å bli anbefalt å flytte fra øya.

– Så lenge omsorgen er forsvarlig, er det utfordrende for barnevern å gjøre noe med dette. Man vil tar imot meldinger og undersøker, terskelen for tvang er meget høy. Terskelen ligger ikke på god omsorg, men på god nok omsorg og etter prinsippet om forsvarlighet. Virkemiddelet som LL da har i forhold til dette, er at barnet kan få vedtak om at det ikke tilbys skoleplass. Da vil en se hvilket valg foreldre gjør for sitt barn ved om de velger å være her eller velge å flytte fra øya, heter det i referatet»

Selv om det kanskje faller noe utenfor selve høringen her, vil vi benytte anledningen til å oppfordre Kunnskapsdepartementet til å sørge for at det om kort tid gjennomføres en evaluering av om de innstrammingene i rammene for spesialundervisning som ble innført ved forskriften i 2022 fungerer etter sin hensikt og er forenlig med Norges menneskerettslige forpliktelser.

Med vennlig hilsen

Ståle Kalkvik
Leder, FUG

Johanne Marie Olaussen
Nestleder, FUG

Dette dokumentet er elektronisk godkjent og sendes uten signatur

